

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-664-5-36>

**CURRENT SYSTEMATIC CHANGES IN THE UKRAINIAN
LANGUAGE DURING WARTIME IN THE CONTEXT
OF PAN-EUROPEAN LINGUISTIC TRANSFORMATION**

**АКТУАЛЬНІ СИСТЕМНІ ЗМІНИ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ
ВОЄННОЇ ДОБИ НА ТЛІ ЗАГАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКИХ
ЛІНГВАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ**

Hurko O. V.

*Doctor of Philological Sciences,
Professor,
Head of the Department of English
for Non-Philological Specialities,
Oles Honchar Dnipro
National University
Dnipro, Ukraine*

Гурко О. В.

*докторка філологічних наук,
професорка,
завідувачка кафедри англійської мови
для нефілологічних спеціальностей,
Дніпровський національний
університет імені Олеся Гончара
м. Дніпро, Україна*

В умовах повномасштабної війни українська мова зазнає неабияких змін, які охоплюють лексичний, семантичний, комунікативний та соціолінгвістичний рівні. Ці трансформації зумовлені не лише внутрішніми потребами суспільства в умовах кризи, а й відбивають ширші загальноєвропейські лінгвальні тенденції, пов'язані з глобалізацією, цифровізацією та переосмисленням мовної ідентичності. Зважаючи на це, в межах нашої наукової розвідки плануємо окреслити ключові вектори актуальних модифікацій, що формують нову мовну реальність воєнного часу в Україні.

Серед ключових трансформацій, що характеризують новітній стан української мови воєнної доби, виокремлюємо такі напрями: 1) **соціолінгвістичні зрушення**; 2) **системні мовні перетворення**; 3) **цифровізаційні впливи**; 4) **комунікаційні зміни**; 5) **лінгвальні процеси в межах європейського контексту**.

Далі поетапно схарактеризуємо окреслені вищі трансформаційні аспекти. *До маркерів соціолінгвістичних зрушень* зараховуємо, поперше, появу нових соціальних комунікативних доменів на кшталт телеграм-каналів та волонтерських платформ, які мають на меті оперативно інформувати, самоорганізувати координацію допомоги та швидко мобілізувати ресурси (лексеми: *донат, збір, волонтер, потреба, запит, закрили*); по-друге, зростання рівня мовної самосвідомості і як наслідок українська мова дедалі виразніше постає символом

спротиву та національної ідентичності (лексеми: *мовний престиж, політична маркованість, лінгвістичний суверенітет*).

Щодо системних мовних перетворень, то фіксуємо здебільшого зміну лексичної системи української мови через активне оновлення словника за допомогою військової, патріотичної та ідеологічно маркованої лексики (*пункт незламності, аналітик бойових систем, оператор автономних платформ, військовий персонал, рашист, кіборг, сили оборони, дрон-камікадзе, форпост*).

Цифровізаційні впливи спричинені зміщенням меж між усною та писемною формою комунікації, а також трансформацією мовних норм і жанрових особливостей публічного мовлення. Неабиякого поштовху в умовах сьодення набувають новітні цифрові жанри (*блоги, сторіс, чати, коментарі*), які продукують унікальні стилістичні формати, у яких поєднано мемну лексику (*жесть, треиш*), англіцизми (*дропнути, зафоловити, репостити, залогінітись, чекпоінт*), емодзі (☹️ 🇺🇦 🏠 🌐 ⚡️ 👁️ 💬 🗨️ 🛡️) та соціокультурні алюзії (*чмоня* як символ приниження ворога, *мінуснути* як позначення знищення ворожої техніки або сили), що активно інтегруються до повсякденної комунікації.

Комунікаційні зміни в українському просторі переважно представлені новими формулами мовної етикетності на зразок **Привіт усім! Доброго вечора, ми з України! Слава ЗСУ! Разом до Перемоги! Все буде Україна! Тримаємось. Працюємо. Віримо. Тримаємо стрій!** Зазначені вислови виконують функцію маркерів національної єдності, громадянської солідарності та психологічної підтримки, а також віддзеркалюють прагнення до самоідентифікації в умовах війни та інформаційного протистояння.

У межах сучасного європейського контексту спостерігаємо активізацію **лінгвальних процесів**, що зумовлені цифровізацією, глобалізацією, зміною соціальних парадигм і політичних реалій. Серед ключових тенденцій – англізація лексики (**deadline, zoom call, briefing, donation, fundraising, task force, logistics hub**), постгендерні модифікації мовних структур (*жіночий подвиг – чоловіча відвага, братерство по зброї – бойова спільнота, справжній чоловічий характер – професійна витримка, сестринська допомога – мережа взаємодітримки, сильна стать – особи, здатні до спротиву*), розвиток мультимодальних жанрів комунікації (*соціальні мережі, мем чи мультимодальний жанр, інфографіка, відеоконтент, подкаст, цифрова наукова комунікація*) та мовна деколонізація (*братні народи – сусідні держави, інтеграційні процеси – політика імперського впливу, конфлікт – війна, спільна історія – асиметричне минуле, ополченці – незаконні збройні формування, криза в регіоні – збройна*

агресія, місцева самооборона – окупаційні адміністративно-військові структури). Ці процеси не лише змінюють структуру національних мов, а й формують нові моделі ідентичності, соціальної взаємодії та культурної пам'яті.

Отже, мовні трансформації воєнного часу доцільно репрезентувати не лише як процес лексичного збагачення, а й як глибинну модифікацію мовної картини світу, адже українська мова в цих умовах виявляє високий рівень адаптивності, гнучкості, поєднаної з опором асиміляційним впливам, що здебільшого посилює її ідентифікаційний потенціал. На наше переконання, досвід мовних змін в Україні може слугувати підґрунтям для зіставних постконфліктних лінгвістичних студій у Європі. Перспективу подальших студій вбачаємо в аналізі термінології високотехнологійної війни.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-664-5-37>

THE CATEGORY OF POLITENESS AND THE MEANS OF ITS REALIZATION IN ENGLISH DISCOURSE

КАТЕГОРІЯ ВВІЧЛИВОСТІ ТА ЗАСОБИ ЇЇ АКТУАЛІЗАЦІЇ В АНГЛОМОВНОМУ ПРОСТОРІ

Savchyn N. B.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Philology and Translation,
Ivano-Frankivsk National Technical
University of Oil and Gas
Ivano-Frankivsk, Ukraine*

Савчин Н. Б.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри філології та
перекладу,
Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу
м. Івано-Франківськ, Україна*

Незважаючи на те, що категорія ввічливості, як лінгвістичне явище уже давно належить до кола основних проблем мовознавства, водночас, зацікавленість у комунікативно-прагматичних характеристиках та вербальних і невербальних засобах її актуалізації в англійському просторі, все ще є предметом дискусії. Проте існує значна кількість досліджень даної категорії в іноземній мові, дотепер ще немає загальноприйнятого визначення. Дослідники по-різному трактують засоби її вираження, що свідчить про складність та багатовимірність цього явища.